

gerpeg herom får man allerede i kapitel 2, hvor befolkningstallet for København beregnes år for år. De beregnede tal angives uafrundede, altså f. eks. et befolkningstal for 1780 på 85.367, et tal der med garanti ikke er korrekt. Det ville dog have været rimeligere at anføre 85.400 eller måske snarere 85.000. Et andet og væsentligere eksempel findes i beregningen af reallønnen, der først og fremmest er baseret på en sammenligning mellem det af Thestrup opstillede prisindeks og arbejdsmandslønnen pr. dag for kommunalt ansatte. Påfaldende i lønudviklingen for arbejdsmændene er en kraftig stigning i 1750'erne, hvilket giver sig udslag i en endnu stærkere reallønstigning, da priserne samtidig er faldende. Spørgsmålet er, om denne udvikling er tilstrækkelig bevist gennem Thestrups oplysninger. Undersøger man nemlig det samlede antal arbejdsdage (appendix 4.01), som de kommunale arbejdsmænd havde i 1753, det år hvor den kraftige lønstigning finder sted, finder man tallet 6187. Regner man med et årligt antal arbejdsdage på 300 pr. mand, hvilket Thestrup gør i anden forbindelse, vil det sige, at lønoplysningerne er baseret på ca. 20 mand. Selv om der regnes med et årligt antal arbejdsdage pr. mand på 150, hvad der sikkert er mere realistisk, kan man vel næppe anse lønoplysninger for ca. 40 mand som repræsentative for lønudviklingen i København. Og det slet ikke, når man i de øvrige lønoplysninger for håndværkere ikke finder en tilsvarende stigning på samme tid.

Det andet væsentlige punkt i en vurdering af Thestrups bog er – som allerede bedømmelsesudvalget for prisopgaven påpegede – hans fåtallige konklusioner. Hyppigt overlades det til læseren at vurdere rækkevidden

af de fremlagte vidnesbyrd, og her kunne man nok ved udgivelsen af bogen have forbedret prisopgaven med flere kommentarer og konklusioner. Dette forekommer så meget mere nødvendigt, som de tre faktorer, levestandarden måles med, ikke giver ensartede udsagn om udviklingen.

Når der er anvendt så megen plads på en omtale af Thestrups bog om levestandarden i København 1730–1800, skyldes det, at der her foreligger en bog, der ved sin anvendelse af avancerede statistiske metoder er nyskabende inden for dansk historieforskning. Det er et prisværdigt arbejde, der er lagt i bogen. Men det er tvivlsomt, om afhandlingen er det sidste ord i vurderingen af det 18. årh.'s levestandard. Man kan sige, at Thestrup har hævet vores uvidenhed herom op på et højere plan.

Christian R. Jansen

Palle Friis, Holger Rasmussen og Svend Thomsen: De næsten ukendte. Skildrier fra 1800-årene. (Nyt Nordisk, 1971). 96 s.

Det er en billedsamling, der rummer godt 900 eksempler på naiv kunst fra det 19. århundredes Danmark. Udvalget omfatter både topografiske billeder og situationer fra købstadlivet. Teksterne siger kort, hvad billederne forestiller; derimod er der ikke, som man måske kunne have ventet, en større samlet tekst, der behandler emnet. Der kunne nok ellers være behov for en sådan fremstilling, der tilgodeså både billedernes kildeværdi (er måske ikke så stor, som det »tilforladelige« ydre lader tro) og deres funktion, samt gav dem en kunstnerisk placering.

Vagn Dybdahl